

NARODNI DNEVNIK

Izbaja vsak dan opoldne, izvenredni nedelje in praznike.

Mesečna naročnina: V Ljubljani in po pošti: Din 20.—, inozemstvo Din 30.—.

Neodvisen političen list.

UREDNIŠTVO:

SIMON GREGORČIČEVA ULICA STEV. 23.
UPRAVNIŠTVO: KONGRESNI TRG STEV. 3.
TELEFON STEV. 2852.

Rokopisi se ne vračajo. — Oglasi po tarifu.

Pisemnim vprašanjem naj se priloži znamka za odgovor.

Način pri poštnem ček. uradu stev. 12.632.

Na desno ali na levo?

Takoj po vojni je izgledalo, da bo obdržal prav oni angleški diplomat, ki je dejal, da bo od vojne imelo največjo korist organizirano delavstvo in vse je prva leta po vojni kazalo na to, da se bo razvijala politika vseh velikih držav v pravcu na levo. V Angliji je moč laburistov silno narasla, tako da se nekaj časa dobili celo vodstvo države v svoje roke. Francija je kazala pod Herriotom popolnoma radikalno-socialistično lice, v Italiji so že močno računali na zmago komunizma, v Nemčiji in v Avstriji pa so se silno utrli socialistni demokrati, v Nemčiji celo tako močno, da so potegnili za seboj tudi velik del katoliškega centra pod vodstvom dr. Wirtha. V tej dobi je slavil socializem vseh barv svoj veliki dan in izgledalo je nekaj časa že, da se bo to stanje tudi obdržalo, čeprav v nekoliko omiljeni obliki.

Silnemu levičarskemu navalu pa so se začeli polagoma upirati po vseh državah v svojih interesih že zelo ogroženi desni čarški konservativci in najnovejša doba kaže, da ne brez upanja na uspehe.

V Angliji je zmagala konservativna struja, ki si je postavila za svojo glavno nalogo neizprosni boj proti komunizmu in socializmu. Ta boj vodi sedanja konservativna stranka v Angliji in danes z vsjo tedovratnostjo in nepopustljivostjo, ki je lastna angleški rasi. Napore angleških konservativcev sovjeti dobro čutijo in gigantska borba med obema velikima gospodarskima taboroma je trenutno prenesena na azijska tla. Domače delavske organizacije pa hočejo angleški konservativci ukrotiti z zakonom o strokovnih organizacijah.

Kakšne rezultate je rodil odpor konservativnega velekapitala proti komunističnemu valu v Italiji, ni nikomur znano. V Italiji gospoduje danes od laških velekapitalistov podpirani fašizem popolnoma neomejeno in združitev vseh konservativnih struj ni v nobeni evropski državi tako tesna kakor v fašistični Italiji, kjer je strto vse, kar količkar diši po svobodi in demokratizmu. »Karta dela« je višek konservativnega zmagovalstva v Italiji.

Tudi v Franciji so krenili v najnovejši dobi več ali manj na desno. Izvlitev Poincaréja za predsednika republike je bil velik uspeh konservativnih krogov. Pri raznih volitvah na deželi pa se povsod opaža naraščanje desničarskih glasov, ki jih množe zlasti mali francoski rentniki.

V Nemčiji pomeni nedavno sestavljena vlada velik korak na desno, ki je posebno značilen za centrum. Levičarsko krilo centra je zaenkrat stopilo čisto v ozadje in trenutno prevladuje desničarsko konservativno krilo, ki je omogočilo zvezo z nemškimi nacionalisti.

Posebno očitno se je pokazala idejna skupnost desničarjev pri zadnjih volitvah v Avstriji, kjer so se vsi konservativni krogi združili v »Einheitsliste« proti socialistom. Na Češkem pa je desničarstvo znalo prebresti tudi hude nacionalne bolečine in ustvariti zvezo med nemškimi in češkimi agrarci.

Kazalec na politični uri Evrope se pomika torej prav vidno na desno in to izpremembo opažamo polagoma tudi pri nas. Revolucionarna gesla, ki so se porajala pri nas v prvih letih po vojni, so skoraj že popolnoma izginila in po našem prepričanju ne toliko zaradi obznanja, ampak vsled samega naravnega razvoja. Na mesto revolucionarnih gesel pa prihajajo počasi na dan konservativne desničarske težnje, ki sicer še niso dovolj izoblikovane, da bi se mogle formulirati tudi politično, ampak poskusi so tukaj. To, kar so poročali o neki četrti stranki, potem protiradičevski blok na

Seja finančnega odbora.

Beograd, 13. maja. Včerajšnja seja finančnega odbora je imela jako velik politični pomen. Vlada ni imela poguma, stopiti naravnost pred finančni odbor, zato se je včeraj popoldne ob 4. še pred sejo plenuma vršila seja vladne večine finančnega odbora, da bi se preskusilo, kakšno je razpoloženje med člani večine in da bi vlada dobila jamstva za to, da stopi lahko pred finančni odbor, ne da bi se ji bilo treba bati kaknega nenadnega udara. Na seji vladne večine je bil dosežen sporazum v vseh vprašanjih, o katerih je imel kasneje razpravljati plenum finančnega odbora. Vlada je dobila jamstva, da gre lahko pred plenum. Na ta način je prišlo do smotnje, seje finančnega odbora, na kateri je vladna večina zavzela tako stališče, kakor ga je imela že na predkonferenci. Vladna večina je dala vladi nekatere garancije, da se ji v tem trenutku ni treba bati nobenih potresov v finančnem odboru in da lahko nadaljuje svoje delo. Izgleda po tem, da so se večinske skupine, zlasti radikalni nezadovoljenci na zadnjih konferencah, ki so jih imeli popoldne, dali pripraviti do tega, da ne bodo delali vladi težav. Ti nezadovoljniki niso hoteli prevzeti nase odgovornosti za vse tisto, kar bi se utegnilo zgoditi, ako bi odrekli vladi podporo, ki ji je potrebna v finančnem odboru. To pomirljivo stališče, za katerega so se odločili nezadovoljniki, je podaljšalo mir za nekaj časa in dovolilo nado, da se bo v tem času lahko dosegel sporazumen temelj za daljnje delo. Ali pa bo vse to doneslo tiste koristi, ki se pričakujejo, je jako veliko vprašanje.

Beograd, 13. maja. Včeraj popoldne med 4. in 5. uro se je vršila seja vladne večine finančnega odbora. Na tej seji so se izvršile manjše stistične spremembe v uredbi o tehnični sestavi proračuna.

Ob 5. se je sestel finančni odbor. Pred predhodom na dnevni red je predsednik dal besedo finančnemu ministru, ki je v svojih izjavah dejal, da je dozdaj obstojal neprimeren način budgetiranja. S to uredbo pa naj se doseže glade tega idealen način. Posebno se je zamenjala tehnična stran, a v sedanjem času je treba proračun prilagoditi bolj gospo-

darskim potrebam. Namen uredbe je, da se dovrši čimbolj načelo univerzalnosti proračuna.

Poročevalec večine Oton Gavrilović je prečital dopolnitve in spremembe vladne večine, na kar se je otvorila načelna razprava. Prvi je govoril Pušenjak, ki je kritiziral uredbo. Svetislav Popović je dejal, da od vseh velikih obljub, ki jih je dal finančni minister skupščini, je prišla samo ta uredba, od katere bomo pa imeli koristi šele v bodočnosti. Zahteva, da ostanemo v mejah veljavnih zakonov. Predložitev te uredbe pa pomeni okrnjenje pravic narodne skupščine. Popović govori dalje proti kreditom, ki imajo političen značaj in protestira, da se s to uredbo, ki predvideva tudi ukinitve nekaterih ministrstev, ne ukinja hkrati ministrstvo za ustavotvorno skupščino.

Prepričan je, da se tudi druga nepotrebna oblastva ne bodo ukinila, temveč da se bodo spremenila v nova. Graja, da se v tej uredbi uprava monopola šteje med pridobitne naprave, od katere bi imela država kaj dohodkov, ko pa vemo, da od uprave monopolov nimamo nič drugega kot izdatke.

Ko je Popović končal, je odbor prešel k glasovanju ter je bila uredba v načelu sprejeta z 19 glasovi proti 10. Prav tako je bila ta uredba sprejeta tudi v podrobni razpravi.

Na vrsto je prišla druga točka dnevnega reda: uredba o državnem odboru. Prvi je govoril zopet Pušenjak, ki je kritiziral ta državni odbor kot protiparlamentarno napravo.

Svetislav Popović pravi, da je bila o priliki razprave v narodni skupščini ta uredba soglasno obsojena kot nekaj protiparlamentarnega in protiustavnega. Na ta način se omejuje zakonodajno delo skupščine. Z uredbo postane odveč tako narodna skupščina kot finančni odbor, finančni minister pa bo potem lahko delal, kar bo hotel. Pa še več: finančni minister bo tudi lahko odredil delo tega odbora. Državni odbor je po svoji sestavi izvršilni odbor diktature finančnega ministra, ker je finančni minister njegov suveren gospodar.

Tudi ta uredba je bila sprejeta v načelu z 19 proti 11 glasovom.

pogodbami. 9. Razorožitveno vprašanje z ozirom na predloge komisije za pripravo za svetovno razorožitveno konferenco. 10. Manjšinsko vprašanje.

KRALJ POTUJE V PARIZ.

Beograd, 13. maja. Njegovo Veličanstvo kralj odpotuje v svrhu zdravljenja dne 18. maja v Pariz, kjer ostane 10. dni.

ZVEZA MED FRANCIJO IN ANGLIJO.

London, 13. maja. Kakor javlja Reuter, pripisujejo angleški politični krogi velik političen pomen Irodnevemu oficijelnemu poselu predsednika francoske republike Doumerguea in francoskega zunanjega ministra Brianda, ki pride na prihodnji leden v London. Predsedniku Doumergueu, ki bo gost angleškega kralja, bodo izkazane največje časti.

Beograd, 13. maja. Ko je predsednik vlade Velja Vukičević od predsednika finančnega odbora dr. Radonjića sprejel poročilo o poleku popoldanske seje finančnega odbora, je ob 8. zvečer šel v dvorni maršalati, kjer je ostal dolgo časa v razgovoru. Velja Vukičević je izjavil novinarjem, da jim zdaj za dogledni čas ni treba pričakovati nobenih posebnih dogodkov. Po neki verziji potuje Velja Vukičević že danes, po drugi verziji pa šele jutri v Vrnjačko banjo.

Volitve.

Beograd, 13. maja. Včerajšnji izid glasovanja v finančnem odboru je v neki meri odgodil aktualnost vprašanja volitev. Kakor pa smo doznali iz zanesljivega vira, se vprašanje volitev še vseeno obravnava ter bo morala tudi o tem pasti odločitev. Na sestanku, ki sta ga imela včeraj Kumanudi in Velja Vukičević, je bilo določeno, da se morajo razpisati volitve najkasneje do 20. junija. Narodna skupščina bi se na ta način nič več ne sestala na izredno zasedanje dne 1. avgusta, kakor je bilo začetkom določeno, ker bi bil v tem času volilni boj v največjem razmahu. Sestala bi se šele nova skupščina na redno zasedanje dne 20. oktobra. Izgleda, da so to zdaj najnatančnejši roki, s katerimi računa današnja vlada.

SEJA ZAKONODAJNEGA ODBORA.

Beograd, 13. maja. Včeraj popoldne je bila seja sekcije zakonodajnega odbora za kazenski postopek. Na seji so bili soglasno in brez razprave sprejeti vsi člani do 22, to je do XVII. glave. Prihodnja seja bo danes. Ves zakonski načrt ima 449 členov. Sodijo pa, da bo ves zakon do konca tega tedna sprejel.

ZBOROVANJE MEDNARODNE NOVINARSKÉ ZVEZE.

Dunaj, 13. maja. Sinoči se je vršila v hotelu »Imperial« seja izvršilnega odbora mednarodne novinarske konfederacije, na katero so prispeli delegati iz 22 držav. Na dnevnem redu je bilo več važnih vprašanj, posebno socialnega značaja. Od jugoslovanskih novinarjev so bili navzoči na tej seji predsednik centralne uprave g. Kovačič, predsednik zagrebške sekcije UJN dr. Dežman in časnikarski ataše pri našem dunajskem poslanstvu Rado Parežanin.

LAKOTA V HERCEGOVINI.

Beograd, 13. maja. Glede na vesti o gladovanju v Hercegovini in o splošni bedi v teh krajih je poslanec Salih Baljić svojčas vložil na predsednika vlade in na finančnega ministra prošnjo, da se tem krajem podeli nujna pomoč, in sicer deloma v obliki predjuma za sadilce tobaka in v obliki razdelitve koruze v krajih, kjer ljudje stradajo. G. Salih Baljić je bil zdaj obveščen, da je vlada v tem vprašanju napravila sklep, da se da 5 in pol milijona dinarjev za sadilce tobaka ter 2 in pol milijona za koruzo stradajočim. To je prva pomoč, ki bo poslana v Hercegovino.

Mostar, 13. maja. Obaslna skupščina se je obrnila na poslanca Salih Baljića in Nikola Preko, ki se mudita v Beogradu, naj intervirata pri pristojnih činiteljih, da se Hercegovini hitro pošlje pomoč. Oba poslanca sta imela včeraj poseleti predsednika vlade.

BOSANSKA VPRAŠANJA.

Beograd, 13. maja. Včeraj popoldne so se v kabinetu pravosodnega ministrstva sestali ministri dr. Spaho, dr. Vlada Andrić in dr. Srskić. Nadaljevali so razgovore o bosanskih vprašanjih. V prvi vrsti je šlo za vprašanje saraevske mesne občine. Konferenca je trajala kasno v noč in ni znano prav nič, s kakšnim rezultatom se je končala. Ad: Program Male antante.

Joachimov, 13. maja. Po dobljenih poročilih se bo na konferenci Male antante obravnavalo med drugim tudi vprašanje priznanja sovjetske Rusije de jure. Jugoslavija in Češkoslovaška se priznavanju najbrž ne bosta protivilili. S praške službene strani pa izjavljajo, da ni o tem nič znanega.

PROGRAM KONFERENCE MALE ANTANTE.

Beograd, 13. maja. Na sestanku zunanjih ministrov Male antante v Joachimovu poleg Prage se bo razpravljalo o naslednjih vprašanjih: 1. Splošni politični položaj v Evropi (v toku poslednjih let). 2. Italija napram Mali antanti. 3. Mala antanta in njeni odnosi napram Madjarski. 4. Odnosi sosedov Male antante napram državam Male antante (posebno Čehoslovaška in Poljska, Rumunija in Sovjetska Rusija, Italija in italijansko-albanski pakt). 5. Gospodarski položaj v Srednji Evropi z ozirom na trgovinske pogodbe med državami naslednicami Avstro-Ogrske. 6. Zadržanje Male antante napram protiboljševiški akciji Francije in Anglije. 7. Balkanski položaj in države Male antante. 8. Poljska in Nemčija, Poljska in Mala antanta, Nemčija in Mala antanta glede gospodarske politike v zvezi z bodočimi trgovinskimi

Hrvatskem, ki ga ustvarja konservativno mestno prebivalstvo in tudi gotovi znaki v Sloveniji kažejo na to, da tudi v naši državi lezemo nekoliko na desno. Ni pa še vidno, v kateri smeri se bo razvijal odpor, brez katerega gotovo ne pojde. Na vsak način pa moramo tudi Slovenci skrbno motriti nove pojave.

Na to izjavo priobčuje današnji »Slovenec« sledečo notico: »Zagrebske »Novosti« od 12. t. m. priobčujejo izjavo, ki jo je podal g. dr. Ivan Stanovnik dopisniku tega lista. Napram temu moramo ugotoviti, da g. dr. Ivan Stanovnik ni imel pravice izjavljati karkoli v imenu kščanskih socialistov, kojih voditelj, kako ga imenujejo »Novosti«, g. dr. Ivan Stanovnik ni nikoli bil. Potrebno je posebej ugotoviti tudi, da gg. dr. Gosar in glavni urednik »Slovenca«, Franc Terseglav, ki se v omenjeni izjavi v »Novostih« imenujeta, s sporom g. dr. Stanovnika z vodstvom SLS nimata nič opraviti. Kar se pa tiče neresničnosti in pavšalno izrečenih očitkov proti načelniku SLS, dr. Korošcu, nje tajniku g. Gabrovšku in vodstvu stranke sploh, kakor tudi napada na duhovščino, ki ji očita »samovlado« in »klerikalizem«, pomenjajo tak afront, ki g. dr. Stanovnika postavlja eo ipso v popolno nasprotje s stran-ko, katere je po tem upravičena smatrati, da g. dr. Stanovnik SLS nič več ne pripada. S tem korakom g. dr. Stanovnika je njegova zadeva za SLS sama po sebi definitivno rešena. Le če bi se nesporno dokazalo, da je priobčena izjava v »Novostih« v svojem bistvu mistifikacija, bi nam bilo mogoče zavzeti napram njemu kako drugačno stališče.«

VIII. Vsesokolski zlet v Pragi
leta 1926 od 12—16. maja
kino „Ljubljanski dvor“.

Dnevne vesti.

— **Odlikovanje.** Predsednik finančnega odbora Narodne skupščine, univerzitetni profesor dr. Jovan Radonjić je bil za zasluge, ki si jih je stekel kot predsednik bizantološkega kongresa odlikovan z redom Sv. Save I. razreda.

— **Glad v Hercegovini.** Kot smo že poročali, je zavladalo v več krajih v Hercegovini tako pomanjkanje živil, da prebivalstvo strada. Pred par dnevi so v Ružicu trije seljaki od gladi umrli. Ista usoda grozi še tisočim drugih. Ko je bil mostarski veliki župan v oblasti skupščini porazne podatke o gladi, je poslal ministrskemu predsedniku, finančnemu, poljedelskemu ministru in ministru za socialno politiko nujne referate, v katerih zahteva, da se pošlje bednemu prebivalstvu kot prva nujna pomoč 120 vagonov koruze. Za slučaj, da se ta pomoč ne pošlje nemudoma, pravi veliki župan, da odklanja vsako odgovornost za katastrofo, ki bo nastopila. Sicer so se pošiljale že preje razne pomoči za gladujoče, toda spricho partizanstva gotovih faktorjev, so jih dobivali pogosto ljudje, ki jih niso bili potrebni, dočim niso dobivali oni, ki so jih potrebni, ničesar. V mnogih okrajih so poprodali kmetje zadnje repe iz hlevov, da so prišli tako do gotovine, kajti za tobak jim državi uradi letos niso izplačali še niti pare. Danes je v Hercegovini veliko število vasi, kjer jedo ljudje travo in kjer se že 14 dni ni ničesar kuhalo. Oblastni odbor je uvedel veliko akcijo, da reši gladujoče. Razven tega je poslal na kompetentna mesta brzogajke, v katerih zahteva takojšnjo pomoč, češ da je sicer katastrofa neizogibna.

— **2000 Wranglovcev pride v Jugoslavijo.** Iz Carigrada poročajo: Turška vlada je odredila na intervencijo iz Moskve, da ima 2000 Wranglovcev nemudoma zapustiti turški teritorij. Turška vlada je motivirala to odredbo s tem, da je smatrali Wranglovce, spricho dejstva, da jim je odvzela sovjetska vlada državljanstvo, za ljudi brez domovine. Ker stoji ki Rusi pod zaščito Zveze narodov, bodo odpredani v Jugoslavijo.

— **Malomarna uprava.** Tuzlanska pošta že par dni nima napredaj poštne znamke, predvsem znamk po 1 Din. Pravtako ji primanjkuje dopisnic.

— **Nove železnice v Sloveniji.** Finančni minister dr. Marković je predložil finančnemu odboru uredbo o izgraditvi železniškega omrežja v naši državi. Po tej uredbi se bodo v Sloveniji gradile proge: Krapina—Rogatec (16 km), Kočevje—Sušak (45 km) in St. Janž—Sevnica (12 km). To uredbo bo finančni odbor gotovo uzakonil, ni pa poizvedano, kdaj bodo začeli železnice graditi.

— **Zgradba velike ladjedelnice v Splitu.** Kot poročajo iz Beograda, odpotuje te dni prometni minister general Milosavljević v Split. Njegovo potovanje utegne biti v zvezi s projektirano zgradbo velike centralne ladjedelnice v bližini Splita. Ladjedelnica se zgradi na območju v Kaktelanskem zalivu, kot je bilo projektirano še pred vojno.

— **Vloge pri Poštni hranilnici.** Od dne 6. maja naprej se sprejemajo pri Poštni hranilnici vloge na knjižice do najvišjega zneska 50.000 Din, dočim je znašala doslej najvišja dopustna vloga samo 25.000 Din. Za vloge pri Poštni hranilnici jamči država. Denar se vlaga in dviga lahko pri vsakem poštnem uradu v državi.

— **Izplačilo invalidnine.** Minister za socialno politiko je sprejel te dni zastopnika Invalidskega združenja podpolkovnika Lazarevića ter pretresal z njim celo uro nujne invalidske zadeve. Minister je obljubil, da bo storil vse, kar bo v njegovi moči, da se položaj invalidov izboljša. Te dni bo nakazanih finančnih uprav 10 milijonov dinarjev za izplačila dolžne invalidnine. Minister dela dalje nato, da bi se izplačevala v bodoče invalidna potoma Poštne hranilnice, da se preprečijo tako zlorabe, ki jih vrše brezvestni ljudje napram naivnim invalidom.

— **Nastavljanje novih učiteljev.** Ministrski svet je pooblastil finančnega ministra kot zastopnika prosvetnega ministra, da sme na-

stavljati za učitelje učiteljske kandidate, ki sedaj absolvirajo učiteljske in one, ki bodo odslužili sedaj vojaški rok.

— **Lečenje železničarjev v kopalščih.** Uprava kopalšča Čateške Toplice je dovolila železničarjem za lečenje v kopalšču polovično takso. Ugodnost velja za čas od 15. maja do 30. junija.

— **Izletniški vlaki.** Iz direkcije državnih železnic poročajo, da se bodo letos izvedli posebni izletniški vlaki, ki bodo vezali mesta Beograd, Zagreb in Ljubljano z okolico.

— **Vsedelavski zlet 4.—5. junija v Ljubljani.** V dnevi od 3. do 5. junija 1927 se vrši v Ljubljani vsedelavski zlet.

— **Ponovavas pri Grosupljem.** Kdor še ne pozna prijaznega gričja Tabor, kjer ponosno stoji cerkva sv. Nikolaja z visokim obzidjem še iz turških časov, kjer se vrši v nedeljo 15. t. m. ob pol 10. uri dop. slovesna sv. maša, nakar je otvoritev podzemeljskih jam, ki so bogato okrašene s krasnimi naravnimi kapniki. Otvoritvi sledi ogledovanje jam in sicer »Županove jame«, »Ledenice« in »Mikličeve jame«. Otvoritev je zvezana z veselico na Taboru, šaljivo pošto, srečolovom, turško kavarno, pečenjem janca na ražnju, petjem itd. Med prireditelji igra godba iz St. Jurija. V slučaju slabega vremena se vrši veselica v Ponovi vasi v prostorih g. Jos. Perme. Za jedila in pijačo preskrbljeno. Pri jutranjih ter opoldanskih vlakih vozovi na postaji Grosuplje na razpolago. Vabljeni vsi od blizu in daleč.

— **Izpremembe v državni službi.** Imenovani so: za šefa oddelka direkcije državne statistike dosežani statističar Dragotin Golja, za inspektorja splošnega oddelka pri poštenem ravnanstvu v Ljubljani šef oddelka poštenega ravnanstva v Splitu Anton Subač, za tajnika pri poštenem ravnanstvu v Ljubljani tajnik poštenega ravnanstva v Skoplju van Napotnik.

— **Končni rezultat volitev v Obrtno banko SHS.** V poslovni odbor podružnice Obrtne banke kraljevine SHS v Ljubljani so bili izvoljeni: Engelbert Franchetti 1082 glasov, Josip Rebek ml. 1062, Lovro Pičman 1082, Karol Vidmar 1060, Miroslav Urbas 1082, Fran Ravnikar 1196, vsi v Ljubljani ter Jakob Zadravec, Središče pri Ptuj 1175 glasov.

— **Tadić v Splitu.** V Split je prispel iz Južne Amerike naš ugledni izseljenec Tadić, ki se je zavzemal zlasti za časa vojne izredno mnogo za našo narodno stvar ter mnogo koristil našim emigrantom.

— **Ekspresni vlaki v sovjetsko Rusijo.** Na temelju v jeseni sklenjene pogodbe med železniškimi upravami Rusije, Poljske, Nemčije, Letske, Belgije, Francije in Anglije in z drugimi državami sklenjenih železniških konvencij, se uvede s 15. t. m. nov vozni red, ki bo uredil vozne zveze z Rusijo preko Poljske. Med drugimi bo imel pariški kurirski vlak, ki je dosedaj vozil do Varšave, zvezo z ekspresnim vlakom Niegoreloje — Vladivostok. Promet kurirskega vlaka Varšava—Gdansk bo preurejen na ta način, da bo do bil ta vlak zvezo s kurirskimi vlaki, ki prihajajo iz Sovjetske Rusije. Na ta način bo vzpostavljena trajna zveza med Londonom, Parizom, Ostende, Berlinom in Varšavo do Odeše, Moskve, Harkova, Vladivostoka in Tiflisa.

— **Koliko stane čistoča Prage?** Čiščenje Prage, ki se vrši v manjšem obsegu potoma ročnega dela, v večjem pa s pomočjo avtomobilov, je stalo leta 1926 27.289.890 Kč. V letošnjem proračunu je določenih v to svrhu 30.433.563 Kč. Vsak dan se odpelje iz Prage 39 vagonov smeti in odpadkov po železnici v oddaljenejšo okolico, kjer se izkoristijo v gospodarske namene. Lansko leto je neslo to 290.000 Kč.

— **Pravice ženskih duhovnikov v Nemčiji.** iz Berlina poročajo: Novi cerkveni zakon o zobrazbi in nastavljanju vikarinj je bil od generalne sinode v tretjem čitanju sprejet. Ženski teologi bodo imeli pravico pridigovati, razlagati biblijo, poučevati verouk v šolah, pravico do dušebrižništva v cerkveni

občini, zlasti kar se tiče ženske mladine v ženskih zavodih, na ženskih oddelkih v bolnišnicah in jeklinicah. Nasprotno pa vikarinja ne bo imela pravice izvrševati župniških poslov, deliti zakramente in vršiti druge posle, ki pristojajo župniku v ornatu.

— **Monstre-proces po tiskovnem zakonu v Mariboru.** Včeraj jutraj se je pričel v Mariboru proces zoper urednika socialističnega tednika »Volkstimme« Viktorja Eržena, ki ga toži 29 uglednejših duhovnikov mariborske oblasti radi uvrede in klevete, ker je napisal v svojem listu članek, v katerem med drugim trdi, da so semenišniki ob priliki znanih krvavih dogodkov v Mariboru leta 1919 streljali z oken semenišča na nemške demonstrante ter nazivlje duhovnike »farjce«. Sodišče je izreklo drakoniko sodo: Odgovorni urednik je obsojen na 3 mesece zapora, na 2000 Din globe in povračilo pravnih stroškov. Vsakemu izmed tožiteljev mora plačati po 100 Din odškodnine. Proti tej razsodbi je vložil zagovornik obsojenega urednika ničnostno pritožbo.

— **Senzacionalen proces v Beogradu.** Te dni se je zagovarjal pred beograjsko poroto bivši sekretar našega poslanstva v Rimu Vojislav Vujić radi poverbe 35.000 lir uradnega denarja. Obtožbenec se je zagovarjal, da je bil 14 let v državni službi ter imel vedno opraviti z denarjem, kljub temu pa mu ni manjkalo nikdar niti pet par. V tem slučaju, da je njegova krivda edino ta, da ni imel časa, da bi si bil preskrbel o porabljenem denarju potrebne dokumente. Ta zagovor pa ni držal. Sodišče je izreklo drakoniko sodo: Vojislav Vujić je bil obsojen na 15 let ječe.

— **Špijska afera v Novem Sadu.** Te dni se je pojavila v nabito polni kavarni v Novem Sadu trojica policijskih agentov ter aretirala družbo treh Madjarov. Kasneje se je izvedelo, da so aretiranci člani špijske tolpe, katere centrala se nahaja v Szegedinu in ki jo financira neka szegedinska banka. Aretiranci Aristid Dara, Janoš Stein in Stefan Fezo, so postopali pri špijiranju silno nerodno. Usiljevali so se v družbo oficijev ter jim ponujali posojila po sumljivo ugodnih pogojih. Pri tem so iskali pri njih informacije o raznih vojaških zadevah, vendar pa jim ni niti eden od oficijev nasel, temveč so obveščali oficirji o špijiranju Madjarov sproti vojaškega poveljnika. Ko je stvar dozorela, jih je vojaška oblast ovadila, nakar je sledila aretacija. Špijski postopali tako neprevidno, da je ujela policija celo »informacije«, ki so jih hoteli raportirati v Szegedin.

— **Trden most.** Iz Sarajeva poročajo: V kako slabem stanju se nahajajo ceste in mostovi v sarajevski oblasti, dokazuje najbolj slučaj, ki se je pripetil te dni 1 km od Iljaša. Seljak Gjorgje Marić je gnil preko državnega mostu 19 volov. Ko je bilo na mostu že 16 volov, se je most nenadoma zrušil in vseh 16 volov je padlo v potok, 6 metrov pod mostom. Marić sam se je v zadnjem hipu, ko se je začel most rušiti, rešil s tem, da je skočil nazaj na cesto. Trije voli so se ubili, vsi ostali so težje ali lažje poškodovani. Nekoliko so jih morali na mestu pobiti. Seljak bo vložil zoper državo tožbo na plačilo odškodnine.

— **Ljubavna tragedija.** Predvčerajšnjim ob pol 3. uri ponoči so pošli eni od sob hotela »Jadranc« na Sušaku trije strelci. Ko so udrli uslužbenci v sobo, je ležala na eni od postelj mlada devotka s prestreljenim sencec in strelom v ustih, na drugi pa je se zviljal v silnih bolečinah učiteljskišnik IV. letnika v Pakracu Josip Starek, pravtako s prestreljenim sencec. Starek in devotka, ki jo je prijavil kot svojo sestro, ki pa je bila njegova ljubica učiteljskišnica Slavka Bubičeva iz Pakraca, sta stanovala v hotelu že par dni. Dočim so našli deklico že mrtvo, je bil Starek še živ, vendar pa ni upanja, da bi okreval. Podrobnosti ljubavne tragedije še niso znane.

— **Aristokrat v družbi tatov na zatožni klopi.** Danes se vrši na Sušaku obravnava zoper svedroce, ki so vlomili meseca januarja v Pločtovo manufakturno trgovino, navrtali blagajno ter odnesli 150.000 lir gotovine in za 500 lir blaga. Na zatožni klopi sedita brata Dragotin in Jurij Premru, ki sta vlom iz-

vršila, starinar Gerson, ki jima je dal vlomilsko orodje, Dunajčan Weisl, ki je izdelal načrt za vlom in baron Ghizy, kateremu se očita, da je skrival blago, katerega provenienca mu je bila znana, v svojem stanovanju. — Giezy trdi, da ni niti vedel, kaj je v paketu, ki sta mu ga prinesla vlomilca v varstvo ter da je padel popolnoma po nedolžnem v neprijetno afero. Tudi vsi ostali, razven Weisla, taje.

— **Strela enega človeka ubila, dva pa težko poškodovala.** Iz Sarajeva poročajo: V selu Mokrem je udarila te dni v hlev, v katerem je spal kmet Jovo Jović s svojima dvema hlapcema, strela. Jović je bil ubit, hlapca pa težko poškodovana. Eden od hlapcev je med transportom v bolnico poškodbam podlegel. Strela je ubila tudi enega vola.

— **Samomor iz ljubosumnosti.** 47-letni seljak Miloš Milenković v Džupriji je bil na svojo mlado ženo že dalje časa hudo ljubosumen. Te dni, ko je bil sam doma, je napravil svojemu nesrečnemu zakonskemu življenju konec s samomorom. Zabodel se je z velikim kuhinjskim nožem trikrat v prsi. S tretjim sunkom si je prebodel srce ter obležal pri priči mrtve.

— **Poizkušeni samomor zdravnika vsled bede.** Zdravnik dr. Michael pl. Issekutz v Budimpešti je zavžil te dni v samomorilnem namenu večjo dozo adalina. Prepeljali so ga v opasnem stanju v bolnico. Dr. Issekutz je podvel poizkus samomora iz obupa radi bednega materijalnega položaja vsled katerega je moral igrati po gostilnah glasovir, da je mogel eksistirati.

— **Francoska letalca žrtvi »zločinske malomarnosti«.** V francoski javnosti vlada radi usode Nungesserja in Colia, o katerih še vedno ni ne duha ne sluha, veliko razburjenje. Trdi se, da sta postala letalca žrtvi »zločinske malomarnosti«. Za polet preko oceana je potreben posebno konstruiran in predvsem preizkušen aparat. Medtem se aparat ni dovolj preizkusil, to pa samo zato, da bi prehitela francoska letalca s poletom Amerikance.

— **Psi povzročili veliko nesrečo.** 15-letnega vajenca nekega kleparja v Erfurtu sta napadla psa njegovega mojstra. Vrgla sta ga na tla ter ga strašno oklala. Izpustila sta ga šele potem, ko so ju polili z vrelo vodo. Neka v hiši stanujoča žena, ki je prihitela na bolestone krike vajenca, da bi videla, kaj se godi, se je tako pstrašila, da jo je zadel pri priči kap in je obležala na mestu mrtva. Težko poškodovanega vajenca so prepeljali v bolnico.

Angleško sukno in žensko volno blago dobite po solidnih cenah pri FRANC PAVLIN, LJUBLJANA, Gradišče 3.

Ljubljana.

1.— Opozorjamo na mladinski koncert Društva učiteljev, ki se vrši v soboto, 14. t. m. ob 4. uri popoldne v Unionski dvorani pod vodstvom učiteljice gđe. Svetkove in Umbergerjeve. Na koncertu nastopijo učenke I. mestne dekliske osnovne šole, učenke licejske osnovne šole ter učenke II. dekliske meščanske šole. Spored obsega narodne in umetne pesmi. Na koncertu sodelujejo iz prijaznosti tudi gđe. Milena Verbič, katere zapoje Grečninovi: Ko sekira peza, Domačija; Lajovic: Mati in dekle; Risto Savin: To je tako. Na klavirju jo spremlja gđe. Marica Vogelinkova. Prireditve se vrši na korist »Učiteljskemu konviktu«. Vstopnice so v predprodaji v Matični knjigarni na Kongresnem trgu.

1.— **Društvo »Sočan«** priredi v soboto 14. maja 1927 točno ob pol 9. uri večer v restavraciji »Ljubljanski dvor« na čast svojemu predsedniku dr. Dinku Puc ob priliki njegovega odlikovanja z vitežkim križcem francoske častne legije družabni večer. Vabljeni »Sočani«, predavatelji in prijatelji.

1.— **Slovesno zadušnico za 4 triglavskega župnika Aljaža** opravi Aljažev klub SPD v soboto 14. t. m. ob 7. uri jutraj v Frančiškanski cerkvi. Iz prijaznosti poje Satnerjev zbor. Planinci vabljeni!

1.— **Licencovanje bikov plemenjakov.** V

H. P. Ford in njegov sistem.

III.

Fordove metode temelje na načelih taylorizma oziroma znanstvenega obratovanja, katero je uvedel ameriški inženjer Taylor. (O znanstvenem obratovanju glej razpravo: H. P.: Znanstveno obratovanje in naša industrija v »Narodnem Dnevniku« 1926, št. 158 do 163.) Fordizem ni drugega kot nadaljevanje taylorizma. Dočim se je pečal Taylor le z racionalizacijo posameznih del in posameznih industrijskih procesov, je šel Ford dalje ter skušal amerikanizirati in poenostaviti produkcijo sploh, s pomočjo popolnoma novih tehničnih pripomočkov, ki reducirajo potrebo po izučeni delavcih in specialistih na skrajni minimum in z uvedbo takozvanega »tekočega dela« (Fließarbeit), ki omogoča, da tvori produkcijski proces nepretrgan, vedno v teku se nahajajočo delavno verigo, od surovine do končnega produkta, pri katerem opravljajo vsa težja dela stroji in kjer se vrši dovoz in odvoz materiala in orodja večinoma popolnoma avtomatično s pomočjo takozvanih konveyorjev.

Ford je postavil za svojo metodo sledeča načela:

1. Razporedi orodje in delavce v vrsto za porednih opravil tako, da napravi vsak del med montažnim procesom najmanjšo pot.

2. Uporablja drseče ali druge transportne priprave, da lahko delavec po izvršenem opravilu pusti pasti oni predmet, na katerem je delal, vedno na isto točko, ki se mora nahajati samoumevno na najbolj priročnem mestu. Ako mogoče, uporabljati silo teže v to svrhu, da se privede dolični del naslednjemu delavcu.

3. Uporablja montažne verige (conveyor)

za omogočenje dovoza in odvoza montažnih delov v pripravnih presledkih.

»Tekoče delo« predstavlja prostorno napredujoče, časovno določeno, nepretrgano verigo delavnih elementov. Vsa dela so v trajnem enakomernem teku in med seboj zvezana kot posamezni členi verige. Pri tekočem delu pride delo k delavcu in ne delavec k delu. Delavci so razvrščeni ob delavni verigi, ki se pomika počasi in neprestano naprej. Ker je pripogibanje neproduktivno delo, se vrši vse delo tako, da se ni treba pripogibati. Konveyorji, ki dovažajo delo, material ali sestavne dele, imajo obliko stalno naprej drsečih trakov, dolgih, neskočnih, ozkih miz s transportnimi valčki, ali pa obliko visečih železnic, kakor zahteva značaj opravila ali pa okoliščine pri delu. Vsak delavec gre pri delu od nekoliko centimetrov do nekoliko metrov naprej, dokler ne dovrši na mimo drsečem delavnem kosu enostavno, točno določeno opravilo in ko konča, se pomakne zopet nazaj k novemu kosu iste vrste, kjer opravi zopet isto delo. Tako se premika veriga delavcev ob montažni verigi ritmično naprej in nazaj kot pri kakem baletu. Zato se pomišlja tudi na to, da se vpelje v svrhu olajšanja dela poseben ritmičen ropot ali pa celo avtomatično godbo, ki bi spremljala ritmično delo ob montažnih verigah. Delavci imajo svoja določena mesta in vsak svoje ozko in točno določeno delo, za katero ni treba v večini primerov niti najmanjšega strokovnega znanja, kar je velikanske strokovne važnosti z ozirom na preskrbo ljudi z delom. Na vsakih 20 do 30 delavcev pride predelavec, ki regulira delo in skozi v slučaju potrebe na pomoč. Na določenih mestih so uvrščeni kontrolni organi, ki tvorijo samo 3 odstotke vseh zaposlenih. Delovodjem ni treba paziti na posamezne delavce. Delo samo pove, kje je napaka in kdo jo je zagrešil. V slučaju kakne nezgode

ali nepravilnosti ustavi montažno verigo predelavec ali pa tudi lahko delavec sam.

Na podlagi delavne verige je prisljen vsakdo neprestano v določenem tempu delati. Če izpusti kako delo, se to takoj opazi. Kako izvrši svoje delo, je njegova stvar, glavno je, da ga izvrši. Hitrost, s katero se ima premikati delavna veriga, in razporedba delavnih komadov in razvrstitev posameznih opravil se določi na podlagi znanstvene analize produkcijskega procesa in dela. Tempo se ravna po zmoglosti povprečnih in ne najboljših delavcev. V lastnem interesu skuša delavec, če je količjak inteligenten, izvršiti delo na najenostavnejši in najkrajši način. Čim racionalnejše vrši svoje opravilo, tem manj se utruji. Z uvedbo montažnih verig je odpadla cela vrsta funkcijskih in kontrolnih organov, katere je sistemiziral Taylor pri svojem sistemu, kjer je prispel na 3 do 5 delavcev 1 uradnik. Montažna veriga vrši vse te naloge sama in popolnoma avtomatično. S tem se je produkcija še bolj poenostavila in še bolj pocenila. Montažne verige pa imajo še to prednost, da se da z njih pomočjo točno regulirati dnevno produkcijo, kar je zelo važno pri različnih konjunkturnih. To se zgodi s tem, da se zniža ali pa zviša hitrost pogonskega motorja montažne verige.

Za zgled naj sledi nekoliko števil: 1. aprila leta 1913 je bil napravljen prvi poskus z montažno verigo. Za montiranje magnetov pri motorju je rabil delavec, ki je po starem načinu vse delo sam izvršil, 20 minut. Ko se je razdelilo delo po Taylorjevem principu na 29 posameznih, enostavnih opravil, se je porabilo samo 13 minut 10 sekund in po daljšem zboljšanju celo na 5 minut. Za ogrožje avtomobila se je porabilo prvotno 12 ur 8 minut. S taylorizacijo dela in vpeljanju konveyorja se je reduciral potreben čas leta 1914 na 1 uro 33 minut. V oktobru leta 1913 se je

porabilo za montažo motorja 9.9 delavnih ur. Šest mesecev pozneje se je reduciral čas na podlagi nove metode na 5¹¹/₁₅ ure. Po starem načinu je montiralo 28 delavcev v 9 urah 175 motornih ojač, za kar so rabili 3 minute 5 sekund na komad. Po novem načinu pa je montiralo 7 mož v 8 urah 2600 komadov. Ko je izdelovala tovarna po 4000 avtomobilov na dan, je rabila na en avto štirikrat manj delavcev kot leta 1913, ko se še ni delalo po Taylorjevih načelih in ko še niso bili vpeljani konveyorji. Do leta 1919 je prišlo na en avto in dan 15 delavcev, leta 1920 pa šamo 9. Da se spremene surovine v avtomobil, se je rabilo prej 22 dni; danes se rabi povprečno samo 14 dni. Čas, ki se rabi za izdelavo traktorja od vlitja motorja do trenutka, ko traktor zdrži z lastno močjo iz delavnice, znaša danes 2 in pol ure. Zato se lahko reče, da pride traktor, ki je sestavljen iz okroglo 4000 delov, takorekoč še gorak iz tovarne. Tudi vlivanje se vrši večinoma mehanično s pomočjo konveyorjev. Zato ima Ford le nekaj 5 odstotkov izučeni livarjev, ostalih 93 odstotkov je neizučeni, ker rabijo delavci le nekoliko enostavnih in lahkih gibov in prijemov, katere se da naučiti v enem ali dveh dneh.

Priučenje se vrši na ta način, da opazuje nekaj časa novinec delavca pri izvrševanju njegovega enostavnega opravila, da mu pomaga in stopi nato na njegovo mesto. Ko se popolnoma izuri, gre delo kar mehanično izpod rok, posebno če se mu je posrečilo spraviti vse potrebne gibe v določenem ritmu. Njegov duh se spreha lahko potem po lepših in prijetnejših potih, kot so pota njegovega mehaničnega dela. Za zvežbanje se rabi pri 43% vseh opravljenih 1 dan, pri 36% 1 do 3 dni, pri 6% 1 do 2 tedna, pri 14% 1 mesec do 1 leta in pri 1% 1 do 6 let.

(Dalje sledi.)

zmislu zakona o povzdigi govedoreje morajo vsi živinorejci v ljubljanskem mestnem okolišču naznaniti pisмено ali ustno v mestnem gospodarskem uradu (Mestni trg št. 27-I., vrata 13) najkasneje do 20. maja 1927 svoje bika, ki jih nameravajo vpraševati za plemenitev tujih krav in telic. Pismena s kolekom za 5 Din opremljena naznanila morajo vsebovati ime, priimek in bivališče bikovega lastnika, popis in pasmo naznanjenega bika ter napoved o že event. licencovanju (datum in števil. izdane dopustnice). Vse te mestnemu gospodarskemu uradu naznanjene bika bo v najkrajšem času pregledala posebna, po velikem županu potrjena licencovalna komisija, ki bo lastnikom najboljših pripoznatih bikov razdelila podporo, ki bo v to svrhu določena. Čas in kraj licencovanja, kakor tudi pogoji o nagradi in licencovalni načrt se bodo naznanili priglasiženim živinorejcem pozneje in to pismenim putem.

1— Od doma pobegnil. Od doma pobegnil je v sredo, dne 4. t. m. učenec 4. realke, 14letni Drago G. Dečko je primerno razvit, oblečen je v črne hlače in skavtsko srjajo ter opremljen z dežnikom. V šoli je ubil šipo ter je iz strahu pred kaznijo pobegnil. Krenil je najbrže proti Rakeku. Zandarmerijske stanice se naprošajo, naj imajo to sporočilo v evidenci.

HLADNO VREME.

Iz vse srednje Evrope poročajo o nenavadnem velikem padcu temperature.

V Ljubljani je kazal včeraj jutraj toplomer +1.6°C. V okolici je padla temperatura celo pod ničlo. Po vsej ljubljanski okolici in na Gorenjskem je padla slana, ki je povzročila po poljih in vrtovih znatno škodo. V gorah je zapadel sneg. Opoldne je bilo toplo, ko pa je zašlo sonce je postalo zopet precej hladno.

Na Madjarskem je na več krajih snežilo. Dnevna temperatura ni bilo nikjer višja od 6 do 8°C.

Tudi v Berlinu je ponovno nekoliko snežilo. V višjih legah Krkonošev je kazal toplomer 5°C ter je zapadel sneg. V dolinah znaša temperatura 1° do 2°C nad ničlo vendar je tudi tam mestoma nekoliko snežilo.

Sport.

Rigoulot sunil 175 kg! V okviru sportne akademije v St. Etienne je sunil znani profesional Charles Rigoulot obojerno 175 kg in

s tem postavil nov svetovni rekord. Prejšnji profesionalni in obenem absolutni svetovni rekord je znašal v tej vaji 171 kg in ga je postavil tudi Rigoulot. Najprej je potegnil Rigoulot obojerno 125 kg in 131 kg in je potem začel z obojerno sunkom. Sunil je 145, nato 155, potem 165 kg in končno 175 kg. Novi svetovno-rekordni uspeh, ki sta ga kontrolirala Laforge in Bugnand, je tudi že oficijelno priznan.

Podzemski predori za avtomobile. V New Yorku so izkopali pod Hudsonom nove predore za avtomobile; vsak predor je dolg 2800 m in ima premer 9 m. V vsakem izmed obeh tunelov bodo vozili avtomobili le v eno smer in skozi vsak tunel se pelje v eni uri lahko 1900 vozil. Veliko pažnjo so posvetili prezačenju, ker bi samo en sesalni aparat zadostoval. Velike razsvetljalne naprave izključujejo z emajliranimi reflektorji vsak bleščobni vpliv.

Pol milijona aktivnih lahkootletov. Nemška sportna oblast za lahkootletiko šteje danes po tridesetletnem obstoju v 4500 društvih skoraj 500.000 članov. Poleg pristnih lahkootletičnih vaj goji nemška sportna oblast tudi takozvane letne igre z žogo na pr. hazeno. S posebno vmeno pripravlja najboljših svojih članov za amsterdamsko olimpijado. V letu 1926 je obdržala 190 pripravljenih tečajev v vseh delih države.

Smrt na igrišču. V zadnjem času se množe smrtni slučaj pri nogometu. Tako je bil belgijski mednarodni igralec van Colle pri neki tekmi v Franciji smrtnonevarno ranjen, tragičen slučaj, ki je zadel tudi enega izmed manj znanih belgijskih nogometašev. V Angliji je doletela smrt na igrišču igralec Burys. Sedaj pa javljajo iz Španije, da je bil Arre-lano, kapitan, sedaj v Španiji nahajajočega se španskega moštva Colo-Colo, pri nogometni tekmi v Valladolidu tako težko ranjen, da je kmalu na to umrl.

Šest zamorcev in en princ. Egipiski nogometni prvak, J. C. Arsenal iz Kaira, je te dni odpotoval v Evropo. Ekspedicijski Afrikanec obstoji iz 20 igračev in treh spremljevalcev. Moštvo tvorijo po večini Arabci, pa tudi 6 pristnih zamorcev je med njimi. Zanimivo je, da je član moštva tudi pravi princ, Jaghen Bei Ibrahim, bratranec kralja Fuada I., ki figurira kot desni branilec.

300.000 dolarjev za Dempseyja? Vesti o zopetnem nastopu svoječasnega dolgoletnega boksarskega prvaka Jack Dempseyja kar no-

čejo utihniti. Vedno znova jih lansirajo ameriškanski menedžerji v svetovne liste, rezultat pa je vedno isti, namreč, da se noben teh napovedanih bojev dosedaj še ni vršil. Tako poročajo sedaj, da dobi Dempsey za svoj match proti Špancu Paolinu, ki se vrši dne 1. julija, nič manj ko 300.000 dolarjev (okrog 17 milijonov dinarjev). Vendar smo mnenja, da služi navedba tako velikanskega honorarja samo reklamnim namenom; v Ameriki sicer take bajne nagrade niso nič redkega pri bokserskih matchih, toda ponudijo jih samo neznanimim prvacom, ne pa takim, ki so izgubili svoj naslov, kakor Dempsey. Taki si ga morajo šele v zaporednih bojih z najboljšimi bokserji zopet priboriti, in šele nato lahko zopet računajo s tem, da bo ljudstvo z veseljem plačalo visoke vstopnine. Paolino je sicer dober bokser, vendar je po našem mnenju še veliko boljše v Ameriki in zato ni verjetno, da bi kak manager v resnici riskiral tako veliko svoto za boksmatch, ki ne more vzbuđiti v masah tistega velikega navdušenja.

Casmir zopet nemški prvak v borenju. V Monakovem si je priboril Nemec Casmir 6 prvakiških naslovov, med temi šestič prvenstvo v sabljanju. S temi tremi prvenstvi (sablj, meč in floret) poseduje Casmir sedaj 20 prvenstev.

Gospodarstvo.

BORZE:

Ljubljana, 12. maja. (Prve številke povpraševanja, druge ponudbe in v oklepajih zaključki.) Vrednote: invest. pos. 84.50—85.50, vojna škoda 339—339.50 (339), zast. in komun. Kranjske 20—22, Celjska pos. 195—197, Ljubljanska kreditna 150—0, Merkan-talna 99—100, Praštediona 850—0, Kreditni zavod 160—170, Trbovlje 0—502, Vevče 140—0, Stavbna 55—65, Šešir 104—0. Blago: Tendence za les neizpremenjena za deželne pridelke čvrsta. Zaključenih 6 vagonov lesa.

Zagreb, 12. maja. Devize: Dunaj 800.5 do 803.5, Berlin 1349.5—1352.5, Italija 306.94 do 308.94, London 276.3—277.1, New York ček 56.75—56.95, Pariz 222.375—224.375, Praga 168.3—169.1, Švica 1094—1097.

Curih, 12. maja. Beograd 9.135, New York 519 in 15 šesinajstink, London 25.26375, Pariz 20.375, Milan 28.275, Praga 15.395, Budimpešta 90.60, Bukarešta 3.29, Sofija 3.75, Varšava 58.0770, Dunaj 73.15.

To in ono.

AVTOMATICO DESIFIRANJE.

Tehniki in matematiki se že dalj časa bavijo z vprašanjem iznajdbe tajne pisave, katere ne bi moglo razvozljati še tako matematično bistroumje. Šifrirane pisave, ki so se dosedaj uporabljale v meddržavnem prometu, niso odgovarjale tej zahtevi. Kljub raznovrstnosti dosedaj uporabljenih šifriranih sistemov je še vedno možno, da se s potrpežljivostjo in primernim matematičnim bistroumjem razvozla zagoneka njihovih perijodično se ponavljajočih črk. Mednarodni sistem šifiranja je tako izvrstno organiziran, da ni mogoče dolgo skrivati ključ za tajne pisave.

Sedaj poročajo, da je berlinski inženjer Aleksander Kryha rešil to vprašanje in skonstruiral stroj za šifrirano pisavo, ki more vsak tekst z največjo lahkoto in na najbolj preprost način napisati v neštetih vrstah tajne pisave, za katero je popolnoma izključeno, da bi jo kdo razvozljaj. Tajno pisavo more razvozljati le stroj, ki pa mora biti natančno tako sestavljen, kakor je oni, ki je tekst napisal. Ker je neskončno mnogo načinov sestave tega stroja, je iznajdena torej nerazrešljiva tajna pisava.

Stroj za šifrirano pisavo pomeni pravo malo tehnično umetnino. Aparat je na zunanaj podoben pisalnemu stroju. Najvišji del stroja tvori dve simetrično postavljeni steni; ena je nepremična, druga pa se vrti okoli osi, prva vsebuje navadno pisavo, druga pa šifrirano. Neenakomerno nazobčano kolo služi raznovrstnosti šifriranih pisav. S strojem se da v najkrajšem času določiti poljubni sistem šifrirane pisave in ravno tako se da s strojem šifrirana pisava čitati, seveda le, če čitatelj ve za ključ. Pisava sama se pa ne da razvozljati drugače kakor, da pove ključ za stroj oni, ki je kak šifrirani tekst napisal. Stroj ima 26 črk, s katerim more pisati tekst v ogromnem številu sistemov: v številu 408.000.000.000.000.000 ali krajše v štiristotih kvadrilijonih. Ker se da pa neenakomerno nazobčano kolesce, ki premika šipo za šifrirano pisavo, na tri načine montirati, naraste število na 30.000 undecilijonov, število, ki ga pišemo s sedemdesetimi ničlami in pri katerem odpove vsaka fantazija. Tajnost na tak stroj napisanih šifriranih tekstov je torej popolnoma zjamčena.

Marcel Prevost

Don-Juanke.

Nekega jutra začetkom februarja, niti dva meseca po srečanju Albine in Rogera, je sedela Kamila Engelmann pri svoji pisalni mizi v tem tako dobro zastraženem uradu. Salon je bil srednje velik in skozi široka okna je bil razgled na vrti sosednje palače. Na mizi ni bilo nikakih kartonov in map, ki spominjajo na urade. Salon, strogo v stilu Ludovika XV. je čisto spominjal na delavnico pisatelja in znanstvenika, kajti stena nasproti oknom je obstojala iz ene same velike knjižnice.

To je bil kraj, kjer je mogočna bančna ravnateljica študirala in obravnavala bančne posle, narekovala in podpisavala pisma. Po končanem delu pa je vedno takoj spravila vsa pisma, vse akte, skratka vse, kar je bilo v zvezi z banko. Vse to je izginilo v elegantnem žrelu iz cizeliranega bronu in padalo na mizo tajnika eno nadstropje nižje.

V tem salonu je navadno vladala popolna tišina. Poseben višji uradnik banke je edini smel telefonirati ravnateljici in samo ob gotovih urah v slučaju nujnosti.

Kmalu je zamišljena sedela za svojo mizo. Oblečena je bila v siv angleški kostum, ki je zakrival suhost njenega telesa. Imela je ozek obraz, a preko čela

je nosila trak, preko brazgotine, katero je bila dobila na fronti. Granata vržena iz aviona jo je bila tu ožgala in nje drobce je dobila v trebuh. Deset dni se je borila s smrtjo, a slednjič je le ozdravela. Bila je pa sedaj le še senca nekdanje lepote.

Privlačevala je bila moške s svojo nežno, blede kožo, strastno rdečimi ustnicami, žarkimi temnimi očmi in razkošnimi lasi. Sicer pri svojem tiranskem značaju ni našla ljubezni, a razpalila je v marsikaterem moškem divjo strast. Sedaj pa je bilo vsega konec. Kamila je bila prepametna, da tega ne bi uvidela. Skušala je vse pozabiti, toda vsakdanji dogodki so ji bridko stavliali resnični položaj pred oči. Na cesti je noben moški ni več pogledal in to jo je tako bolelo, da nikoli več ni peš hodila po pariških ulicah, kar je nekdanj tako zelo ljubila. Videla je, da jo ljudje, ki so bili prej njeni dobri znanci, skoraj niso več spoznali. In čula je po salonih pritaženo šepetanje: »Joj, kako se je spremenila!«

To pot je dobila nov udarec. Čitala je pismo, ki je ležalo na mizi. Naenkrat ga je sunila od sebe in začela po salonu hoditi semtertja. Ustavila se je pri oknu in strmela na gole vrhove dreves v sosednem vrtu in na svetlo nebo tega solnčnega jutra. Toda njen pravi pogled je bil obrnjen na znotraj, v globine njenega srca. Opazovala je svojo zmedo. In kot borec, ki čuti, da bo premagan, je zbrala vse svoje moči.

—Čemu se razburjam? Lahko bi si že bila na jasnem, da nisem več ista kot nekdanj!

Naenkrat se je spomnila na Laurenta Sixta, ki jo je pri vsakem srečanju v istini iskreno obžaloval, ne da bi se hlinil. In kako pristrčno je z njo govoril! Spomnila se je tudi svojega delovanja na fronti, kamor je bila odšla prostovoljno, gnana od neznane sile, ki jo je imenovala dolžnost. Toda junaštvo prinaša včasih obudovanje in ljubezen moškim, nikoli pa ženskam. Ali je bil morda Laurent Sixte izjema? Ali je morda obudovanje, ki ga je vedno čitala v očeh tega duševno visoko stoječega moža, ustvarjalo v njegovem srcu ljubezen?

Ko se je popolnoma obvladala je spet sedla za mizo. Ob njenem robu je bila pritrjena stikalna plošča iz slonove kosti. Kamila je zasukala eno pozlačenih stikal in glas, kojega vir je bil neviden, je vprašal:

— Milostiva?

Kamila je dejala, sedeč na svojem stolu, kot bi se pogovarjala s prisotno osebo:

— Marguerite, sprejela bom ob pol enajstih gospo Lorande, torej čez pol ure. Dajte ukaz, da jo puste nemudoma k meni.

— Da, milostiva?

— Sedaj pa dajte poklicati g. Dutriera, naj bo tu v petih minutah.

— Da, milostiva.

(Dalje prih.)

VINOCET

tovarna vinskega kisa, d. z. o. z., Ljubljana
nudi

**naifinejši in najokusnejši
namizni kis iz vinskega kisa.**

Zahtevajte ponudbo. — Telefon št. 2389.

**Tehnično in higiensko najmoderneje
urejena kisarna v Jugoslaviji.**

Pisarna: Ljubljana, Dunajska cesta št. 12, II. nadst.

Carinsko posredniški in špedicijski bureau

GROM

LJUBLJANA, Kolodvorska ulica 41

Naslov brzojavkam: »GROM«. Telefon 2454.

Podružnice: Maribor, Jesenice, Rakek.

Obavi vse v to stroke spadajoče posle najhitreje
in pod kulturnimi pogoji.

Zastopniki družbe spalnih voz S. O. E. za ekspresno
pošto.

Najboljša v materialu in konstrukciji so:

Josip Petelinca

kolesa in šivalni stroji

znamke

Gritzner, Adler in Phönix.

Najlepše opreme, pesamezni deli, pneu-
matika, igle za vse sisteme — samo v
Najnižje cene. — Tudi LJUBLJANI blizu Prešernovega
na mesečna odplačila. spomenika ob vodi.

POMLAD!

Nogavice, kravate, srajce,
rokavice, naramnice, žepni robci,
nakit za obleke, otroške majice, na-
hrbnički, pali e, dežniki, klopi v vseh
barvah, šifoni, S. lingen škarje,
noži, potrebščine za krojače, čev-
ljarije, tapetnike, šivilje in sedlarje,
Razna dišeča mila — samo pri

Josip Petelinca

blizu
Prešernovega spomenika, ob vodi
Ljubljana

Najnižje cene. Točna postrežba.

MALI OGLASI.

Za vsako besedo se plača
50 par. Za debelo tiskano
pa Din 1.—.

Kontoristinja

samostojna moč, večša
knjigovodstva, korespon-
denca, stenopisja in stro-
jepisja, išče službe. Po
nudbi prosi na upravo
lista pod značko »Vel
letna praksac.

Koks - čebin

Wolfova 1/II. - Telef. 56

Stavbena

parcela

z dobro obdelanim vrtom
ob potu v Rožno dolino,
Levčeva ulica, se prodaja
Naslov v upravi »Narod-
nega Dnevnika«.

Iščem

za 1. julij stanovanje, ob-
stoječe iz kuhinje ter 1
do 2 sob. Plačam dobro
Naslov v upravi lista.

Na prodaj

sta veliki makalasti pal-
mi A Din 300.—. Naslov
pove uprava lista.

Širite in čitate
»NARODNI
DNEVNIK«